

An Gannas

© 2010

© gwirbryntyans Mis-Hedra 2010; dyllys gans Kowethas an Yeth Kernewek ISSN 1469 705X

gwiasva: www.cornish-language.org

niver 406

Mis-Hedra 2010

pris £1

Lowender Pyran 2010

an mis ma:

folenn 2

❖ Tri Gonis Nadelik;

folennow 2-

❖ Gwar Nadelik:
Erghwynn;

folennow 4-5

❖ Ba;

folenn 5

❖ An;

folennow 5-5

❖ Go;

folennow 6-7

❖ Hwedhel;

folennow 7-8

❖ Ni;

folenn 8

❖ Go; Nowodhow
Kernow;

folennow 8-9

❖ An ;

folenn 10

❖ Kernewek;

folenn 11

❖ Krowseryow;

folennow 14-15

❖ Tros an Bys Bras;

folenn 16

❖ Trigvaow.

Hwedhel

gans Jowann Richards

Flogh Mar Hager

Kynsa dyllys gans Kowethas an Yeth Kernewek © Mis Est 1998 ISBN 1-899342-35-4

An rager a veu dyllys yn An Gannas mis-Genver 2010

Chaptra Deg

Mr Jamys Hocking o marchont meur y vri, neb a driga gans y wreg Talwynn yn chi bras war amal an dre. Meurgetys o an dhew anedha, onest, kolonnek ha hweg dhe bubonan. Koth ens i y'n eur na, ha Mr Hocking, wosa dendil arghans lowr dres y vywnans avel marchont, re omdennsa diworth y soedh dhe spena y henys gans y wreg yn kres ha konfort.

Skruthys, heb mar, o pobel an dre dhe dhiskudha an dhew anedha y'ga lowarth, dhe dhewdhek eur, aga fennow terrys ha gosek. Marow ens i, ha'n chi pyllys yn tien.

Mrs Venner a leveris hi dhe vos dhe ji Hocking dhe'n unnek eur, ha gweles Mr ha Mrs Hocking yn fyw hag yn yagh. Mrs Talek eth ena gans Mrs Pollmeur dhe hanter-dydh, hag ena yth o marow an dhew.

Lemmyn, gwir o heb dhout, y hwelas Mrs Trefos den yowynk ogas dhe ji Hocking dhe unnek eur ha hanter, ha den arall ganso. Gwir o ynwedh, y *tybis* Mrs Trefos bos an den yowynk *kehaval* orth Tommas. Kyns es hi dhe alloes derivas an dra dhe bubonan, Mrs Trefos re dybsa moy yn kever an den yowynk, hag yn hwir lemmyn, pur *sur* o hi y vos Tommas, heb dhout vydh.

Yn brys Mrs Trefos yth esa kemmysk a skruth ha lowena; skruth yn kever Mr ha Mrs Hocking, heb mar, ha maner aga thremenyans, mes pes da o hi dhe grysi yth esa prov dhedhi a gammweythres meur gans Tommas. Hi a dhallathas derivas an dra dhe bubonan a-dro dhe'n dre.

Kyns pell, bagas a dus a omguntellas, ha mos yn hyns troha chi Sara, rag kavoes Tommas. Lemmyn, gras dhe ober Mrs Trefos, Tommas re bia kuhudhys, triys, breusys ha

dempnys, oll warbarth. Ny wortas travydh mes settya dalghenn ynno ha kollenwel an oberenn. Mrs Trefos eth gansa, heudhik fest yn kever hy sewena, mes nebes ownek awos an gweythres dhe dhos. Pyth o an gwers diworth an Bibel - *Na vreus, ma na vi breusys*. Mrs Trefos a grenas, ha hi ow mires orth an lovan a-dro dhe skoedhow onan anedha.

Ha'n bagas ow nesa chi Sara, an dus a ylli gweles Tommas y'n lowarth, ha Sara ganso. Sara a's gwelas ha dos dhe vetya gansa.

'Dydh da,' yn-medh hi. 'Ha prag yth esowgh ow tos omma?'

'Dhe settya dalghenn war An Brogh, Mestres,' a leveris onan anedha.

'An Brogh? A vynn'ta leverel Tommas?' a wovynnas Sara.

'Mynnav. Tommas.'

'Prag?'

'Ev re voldras Mr ha Mrs Hocking, Mestres.'

'Flows!' yn-medh Sara, serrys.

'Ni a der, Mestres. Lemmyn sav a-denewen, ha gas dhyn ni dos.'

Sara a omdreylyas ha mos troha daras an chi. Ena hi a gemmeras yn-bann boel, hir hy dorn, hag omdreylya a-dal dhedha.

'Hemm yw ow thir,' yn-medh Sara, pur gler. 'Hwi oll a wra mos lemmyn, po res vydh dhym ...'

Hi a hedhis. 'Hanna!' a grias hi troha'n chi, ha Hanna a dheuth. 'Hanna! Ke dhe gyrghes an pronter snell!'

Hanna a viras orth hy modrep, an bagas a dus, ha Tommas. 'Tommas,' yn-medh hi. 'Ke y'n chi.' Ena, hi a boenyas troha chi an pronter skaffa galla.

An dus a hokyas. Nyns esa towl kler dhedha, marnas sesya An Brogh. Lemmyn, yth esa benyn, ha benyn meur hy bri, gans boel vras a-dheragtha. Yth esa Sara ow kewsel:

'Hwi dus wokki!' a grias hi. 'Pandr'a vynnogh hwi gul? Hemm yw ow thir, ha my a vynn y witha - ha pubonan warnodho - gans ow bywnans, mars eus edhom.'

An dus a dhallathas hanasa. Pandr'a yllens i gul lemmyn? Sara a dhallathas kewsel arta.

'Gortewgh bys pan dheu an pronter, tus.'

Onan a'n bagas a gavas y daves. 'Y fydh edhomm a'n Brogh a bronter yn skon, Mestres,' yn-medh ev. 'Dhe bysi war Dhuw rag y enev.' An dus erell a hwarthas, mes nyns ens i lowen gans studh an mater.

Dewlagas Sara a lughesas. 'Ty, Dewi Nans,' a leveris hi, ow lagatta orto yn glew. 'My re'th aswonnas a-ban eses-ta orth bronn dha vamm. A woer hi lemmyn ty dhe vynnes moldra? Ha Hykka Kemp, ha Hawken Legg. Pur hardh owgh hwi dhe wodros benyn.'

Hi a hedhis. 'Mes perthewgh kov! Yma dhe'n venyn boel vras, ha res vydh dhewgh ow ladha vy kyns kavoes Tommas!'

An bagas a dus a gildennas boghes. Sowdhenys ens i, ha kemmyskys. Mes kyns i dhe alloes ervira war dowl, y teuth son a garnow margh, ha'n pronter, heb y golm-konna, heb y wols fals, a omdhiskwedhas war geyn margh, heb diber po fronn. Ev a yskynnas y hwypp.

'Gortewgh!' a grias ev, ughel ha krev y lev. 'Pandr'a wrewgh?'

'An Brogh,' a leveris onan a'n bagas. 'Ev re voldras Mr ha Mrs Hocking.'

'P'eur hwrug ev henna?' a wovynnas an pronter, y lev kepar ha taran. 'P'eur hwrug ev henna, den? Gorthyb orthiv!'

'An myttin ma, A Bronter.'

'Ha'n eur, den?'

'Ynter an unnek eur ha hanter-dydh, A Bronter.'

An pronter a viras glew orth an bagas a dus – ha Mrs Trefos a-dryv dhedha.

'Hwi bobel vilen!' a armas ev. 'Ha hwi a vynnas ladha Tommas, ha martesen an venyn vryntin ma ynwedh. Tommas re beu genev, orth ow gweres y'n eglos, an myttin dien. *An myttin dien*. Nyns esa fordh dhodho bos ogas dhe ji Hocking.'

An dus a hanasas yn unn grodhvolas.

'Esowgh hwi ow leverel my dhe vos gowek?' An hwypp a sevis a-ugh aga fennew.

An bagas a dus a dhallathas diberth, heb ger vydh, mes an pronter a armas war aga lergth:

'Hwi a dal grassa dhe'n venyn ma, awos selwel agas enevow divarow,' a armas ev. 'Moldrans yw peghes euthek. Pysewgh dhe Dhuw rag gevyans, ow fleghes, rag ny vynnay vy pysi a'gas govvis!'

Ev a omdreylyas dhe vires orth Mrs Trefos.

'My a drest ty dhe goska yn kosel, Mrs Trefos,' yn-medh ev. 'Pur dha yw dhe biw kowses yw kler yn tien.'

Pols y'n Howlsplann kevres gans Jeffrey Shaw

Chaptra 9

War hemma, dalleth a wrussyn an fordh war-nans, meur y beryll. Yn hwir, yth esa an wres owth ynkrassyha ha ni ow mos yn-rag, gans rach. Kyns pell, ni a wodhya agan bos ogas fest dhe'n mor ha klywys genen tarena an tonnow war an treth. Hep strech, y hwrussyn dos dhe benn an vyaj, trevow yw Samara hy hanow.

Ha byghan yw hi, pur wir yn ta ! Dhedhi nyns esa marnas dew stret, an eyl ow mos a-hys an treth y honan hag y gila kettuel gans an kynsa huni. Yn spit dhe vyns an le yth esa pypynag a vynna tervyajor nag yw re y edhommow. Omma, y'n drevow y kevir arghantti, onan hepken, gwir yw mes ynwedh yth usi nebes boestiw hag yn tevri, dhe les dhe bub tremenyas oll, ostellow. Ostellow attes lowr dell grysav vy.

A-ji dhe dermyn berr, y feu dres ow hentremenyasi dhe dyller may fiens ow kortos, pup den a-der my, dell heveli. Pan wovynnisi dhiworth an lywyer dhe by le y tela dhymm mos, war hemma y treylyas an kyttrin ha gasa an drevow, toeth bras. Ogh, welawo ! Dhe by le, ytho, yth esen ow mos ha Samara ow mos mes a wel war agan lergth !

Mes, dhe Dhuw re bo grassys, ny vien vy gesys yn difeyth po yn neb le arall a'n par na, na, dhe ostel bryntin tu a-ves a Samara y hwrussyn mos. Ha bryntin o hi, heb wow. Nebes pellder yth esa dhiworth an drevow, mes yn gwella prys, nes lowr rag kerdhes bys ena. Gwella hwath dhe nebonan yw da ganso traow naturek, awos bos koes war du arall an fordh, a-dal dhe'n ostel. Koes hag o leun y vydh a ydhyn dell ylliv gweles ha klywes. War an tu

mayth esa an ostel y hwelys parkow, krin ha ponnek an moyha rann anedha. Kynth esens i mar sygh, ena y hworta chatal yn toemnder an jydh. Pyth a dhyb'sons ? Pyth a evens, yth omwovynnis ? Nyns esa ragdha marnas fowt a wels ha fowt a dhowr, dell veu apert lowr.

Yth esa sowdhan arall orth ow kortos, byttegyns. Dell dhiskudhis, benyn a Bow-Frynk a biwo an ostel ha spas dhymm, ytho, dhe gul devnydh a'y yeth hyhi. Dres henna, lies huni a weythoryon an ostel re beu dyskys dhedha Frynkek. Hemma, yn spit dhe vos Spaynek yeth an vro. Mes, martesen tybyans da o hag i, an weythoryon, abel lemmyn dhe servya moy a dus y'ga yeth ynsi !

Ass o teg an tyller may fynnav gortos; yth esa poll-neuvya splann y'n howlsplann gans roumys an westoryon yn y gyrghynn. War du arall an fordh, a-dal dhe'n ostel, y hyllys attendya orth koes may teuth dhiworto kan a lies eghen a edhen. Hag yn pur dhevri, dell wodhon, nyns esa Samara, an dre, re bell dhe-ves. Yth heveli dhymm y vos le dhe les ha kosel lowr dhe driga nebes dydhyow.

Soweth may fedha kosel dydhweyth ny vedha an kas vyth oll nosweyth, re'm fay!

Dell veu leveryys dhymm ny vien ow koska a-bervedh y'n ostel y honan mes a-ji dhe gabynn byghan, nebes pellder a'n ostel. An kabynn y honan o desedhys ryb mesyow. Mes ny vien a'y honan ena dell wrussen diskudha kyns nepell. A-wosa an nos dhe goedha y tothya oula ha hwans bras dhodho dhe esedha war do ow bos evy, poran a-ughov, dell heveli dhymm. Hag an oula ma a wrug a'y wella rag may fe leun a dros an nos. Ha henn a wrug ev heb falladow, fest yn ta. Yth omwovynnis pan gavas termyn dhe jasya pan omgavas war do ow habynn, ow skrija gwella galla, dre vohya rann an nos ! Byttegyns, ha my lowen dres musur a'y wosa, a-dro dhe beder eur y'n myttin, ev a wrug hedhi gans y skrij ha tros, heb mar, drefenn bos gyllys usys y vryansenn. Mes gwra gortos, ny via pell an taw devedhys. Yn fordh vyth ny via pell, rag lemmyn tros an 'simes-oulya' a gemmersa y blas. Hag an keur a vestes ma a besya gans aga thros bys tardh an jydh ! Go vy ha my heb banna kosk !

Ytho, a-brys ottavy a'm sav, mes yn farthys, gans kemmys dhe dhiskudha yn pow a-dro heb my dhe vos skwith. Parys en vy rag an jydh a-dheragov.

Gonis Stoel

Eglos an bluw Lannystli, Nadelik ha Dy'goel Stoel, dy' Sul an 3^a a vis-Hedra 2010 dhe 3 eur.

Pella derivadow:

Rev Brian Coombes ☎ 01326 210788

Lyther a Gembra a-dhiworth Tim Saunders

K

gans Mary Sutcliffe

owth assaya

Bardhas 3 gans Bardh Gwerin

Teythi klywadow an yeth yth yw devnydhyow an Elvennow. Teyr elvenn a vydh, sev, Akennans, Hysans, ha Kessedh.

Yn Akennans ytho, y fydh syllabenn poneyl poes, poneyl skav. Yn syllabenn boes dhana y fydh kreffa an leveryans, hag isella ton an lev. Yn syllabenn skav dhana y fydh gwanna an leveryans, hag ughella ton an lev.

a	/ ' / <i>me-lys</i>
b	/ ' ' / ' / <i>fur mes fal-la-dow</i>
c	' / ' / ' / ' / <i>mes den heb ta-ves a gol-las y dir.</i>

Yn Hysans ytho y fydh niverys an syllabennow.

Korvann yw an Hysans an byghanna, hag ynno namoy es diw akenn. Hwegh par a Gorvann a vydh, peub huni yn tefyns herwydh niver y syllabennow, hag ynwedh niver ha desedhans y akennow.

1	/
---	---

	<i>Ke!</i> Pollenn. Unn syllabenn, ha honna yn poes.
2	/ ' / <i>me-lys</i> Kommenn. Diw syllabenn, yn poes ha skav.
3	/ ' / <i>yn-mes</i> Sawnenn. Diw syllabenn, yn skav ha poes.
4	/ ' / / <i>dur-ha-tan</i> Knoghenn. Teyr syllabenn, yn poes ha skav ha poes.
5	' / ' / <i>a-vo-row</i> Pansenn. Teyr syllabenn, yn skav ha poes ha skav.
6	/ ' ' / / <i>ka-les ha lomm</i> Keynenn. Peder syllabenn, yn poes ha skav ha skav ha poes.

Gerva:

hysans, *length*
korrwann, *foot* (yn kettestenn bardhonieth), *bar*
(yn kettestenn ilow)
akennans, *accentuation*
kessedh, *harmony* (yn kettestenn ilow)
sawnenn, *iamb*
knoghenn, *amphibrach*
pansenn, *amphimacer*
keynenn, *choriamb*
pollenn, *monopod*
kommenn, *trochee*

Nawbedrek

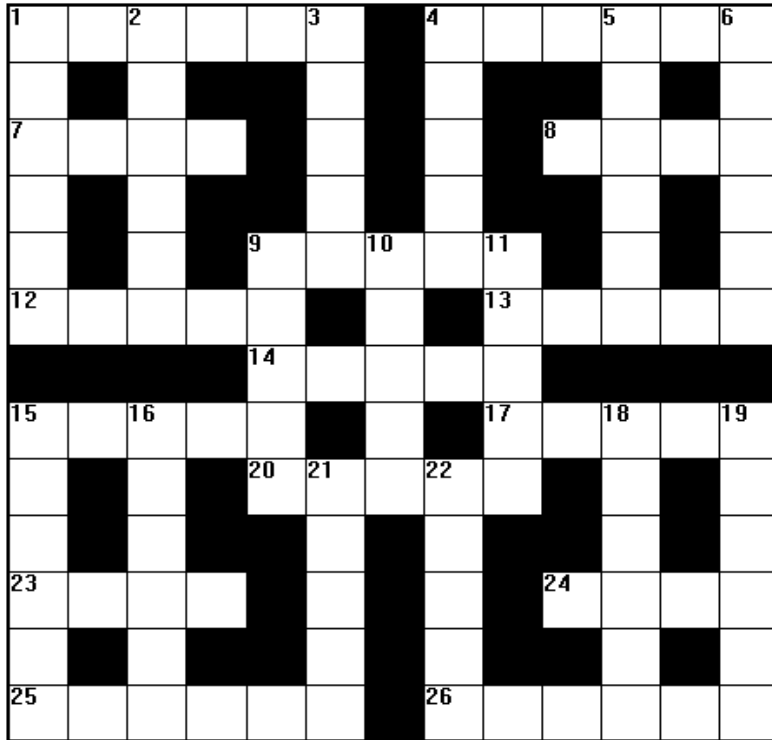
A yll'ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll'ta kavoes, res yw dhis devnydhya pub lytherenn unnweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhya an lytherenn yn kres an pedrek yn pub ger.

Y	E	H
O	M	V
D	L	R

Gorthyp mis-Gwynngala: **servyades**

Krowseryow Mis-Hedra

gans Ray Edwards

Skeusenn a Gernow

Gorsedh Essa, mis-Gwynngala 2010:
 kurunans an Bardh Meur nowydh, Mick
 Paynter gans y ragresores, Vanessa
 Beeman.

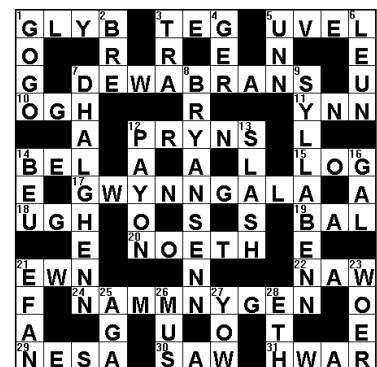
a-dreus:

1. displegya (6)
4. *Yesus Krist y honan yw an pennmen an* (TH f.33) (6)
7. Diwes dhiworth bugh (4)
8. Diwweyth naw (4)
9. Rag gweles ganso (5)
12. Afina (5)
13. Moen (5)
14. An mis ma (5)
15. Skonya (5)
17. Konvedhes an pyth yw skrifys (5)
20. *Ha'n hwel a goedhas* (JCH 2) (5)
23. *Bos*; amser angorfennys, 3a person liesek, gans rakhanow (4)
24. *Tre*; ow (4)
25. Rag nija (6)
26. Gwel an termyn a dheu (6)

war-nans:

1. Tamm tir (6)
2. Dhe wul gans yeth (6)
3. Tekhe (5)
4. Kyns oll (5)
5. Skrif byghan (6)
6. *Tra*; liesek (6)
9. Gwrug moy byghan (5)
10. Kevarwoedha (5)
11. *Dalleth yn Sowsnek* (5)
15. Rekna (6)
16. Hanow gwann dhiworth *goes* (6)
18. Soth (6)
19. Maglenn (6)
21. Dien (5)
22. Sarf (5)

Gorthybow dhe'n krowseryow mis Gwynngala

Tros an Bys Bras gans Tony Snell

Zimbabwe: war
vin domhwelans?

An Gannas

An Gannas ISSN 1469 705X yw dyllys pub mis gans **Kowethas an Yeth Kernewek** a-dhia Lys an Kog, 2 Cook Court, Latchbrook, Essa, Kernow PL12 4UE ☎ 01752 840749

Kost an ragpren yw £15 an vlydhen ha gans hemma eseleth Kowethas an Yeth Kernewek

An pennskriker **Graham Sandercock**, trigva a-ugh, yw lowen degemmeres erthyglow yn furvas Word dh'aga dyllo po der e.bost:

staffsandercockg@devonportboys.plymouth.sch.uk

Pryntyys yn Kernow gans **Stuprint**, Lyskerrys.

Kesva an Taves Kernewek: trigvaow

Skrifennyades: Maureen Pierce, 16 Fordh Trelawney, Kelliwik/Callington, Kernow, PL17 7EE; ☎ 01579 382511; e.bost: mpiercekernow@btinternet.com

Gwerthow: Jori Ansell, 65 Churchtown, Gwynnyer, Heyl, Kernow, TR27 5JL; faks ha ☎ 01736 850878; e.bost: jori.ansell@tiscali.co.uk

Kernewek Dre Lyther:

gwiasva: www.kdlcornish.freemove.co.uk
Ordenor: Roger Bailey
e.bost: kernewekdrelyther@hotmail.co.uk

Kowethas an Yeth Kernewek

Gwiasva: www.cornish-language.org
Kowethas an Yeth Kernewek yw Alusen Govskrifys, niver 1065527 Soedhogyon 2010 yw:

- **Kaderyores:** Loveday Jenkin, Pennti Tremeyyn, Pras an Bibell, Kammbronn TR14 9PH; ☎ 01209 831517
e.bost loveday.jenkin@gmail.com
- **Skrifennyas:** Tim Hambly, 12 Stret an Duk, Lannstefan Wartha, Kernow, PL15 8HD ☎ 01566 773716
e.bost skrifennyas@btinternet.com
- **Alhwedhores:** Koreen Twydell ☎ 07890742570; e.bost: koreen@koreen3.orangehome.co.uk
- **Eseli an Konsel:** Jan Edmondson; Steve Harris; Sally Mollard; Polin Prys; Rob Reynolds; Sarah Tresidder
- **Kestewisys:** Mary Ellis; Andrea Watson
- **Dyllansow:** Maureen Pierce
- **Gwerthow:** Jan Edmondson, 2 Kilger Wartha (*Higher Kilgear*), Boskennek, (*Boconnoc*) Lostwydhyel PL22 ORU ☎ 01503 220445
- **Eseleth:** Tony Hak, 5 Sherwood Close, Bracknell, Berkshire, Pow Sows, RG12 2SB, ☎ 01344 424105; e.bost: kowethas@tonyhak.freemove.co.uk

Gwerthjiow Kernewek:

Kows Kernewek, 24 Plen an Varghas, Ryskammel, PL32 ☎ 01840 725
(dyghtyores Brenda Carne)

Gwerthji Gwethnek, ☎ 90 Stret Veur, Rysrudh, 01209 213131 (dyghtyer Jerri Jeffries)

An Gannas

© 2010

